

Мостова С. М., магістрантка
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ВІРА В РЕЛІГІЙНОМУ ДИСКУРСІ ЙОСИФА СЛІПОГО

Досліджено концепт ВІРА, що має особливе місце та функціональне навантаження у світоглядній парадигмі Йосифа Сліпого. З'ясовано складники й текстотвірні засоби концепту, які репрезентуються вірою в Христа, вічного Бога, Божу волю, Боже провидіння, Божу поміч, Літургію, Церкву, єдність, Україну, силу молитви, любов, науку, свята. Ціннісні засади автора визначили вербалізацію концепту як потужний творчий імпульс у розвитку українського релігійного дискурсу.

Ключові слова: *концепт ВІРА, релігійний дискурс, Йосиф Сліпий, цінності, константи.*

За останні роки в мовознавстві посилюється інтерес до сфери релігії й комунікації в її межах, а вивчення релігійного дискурсу набуває неабиякої популярності. Це сприяє осмисленню релігійної картини світу та розкриттю концепту як репрезентанта цінностей, уявлень, відчуттів й асоціацій.

Основою роботи є вербалізація концепту *ВІРА* в релігійному дискурсі українського церковного і громадського діяча, Предстоятеля Греко-католицької церкви Йосифа Сліпого. Раніше його творчий доробок був заборонений, а питання релігійної ментальності перебувало на периферії через ідеологічні міркування.

Джерельною базою дослідження є тексти наукової та пастирської спадщини Патріарха, оскільки доцільною є репрезентація концепту *ВІРА* в дискурсі заповіту, послань і промов. Доробок Йосифа Сліпого надзвичайно розмаїтий, тож був предметом вивчення мовознавців і теологів (Т. Грушева, І. Дацько, І. Хома), проте питання дискурсивного й лінгвоконцептуального аналізу залишається неопрацьованим. Релігія та її зв'язок із мовою сприяє науковому зацікавленню багатьох дослідників. Наприклад, монографія Н. Піддубної [3]

репрезентує українську теолінгвістику та релігійну картину світу крізь аналіз дискурсивної практики XIX ст. Релігійно-філософський дискурс проповідницької творчості Йосифа Сліпого досліджувала О. Петришина [1].

Метою роботи є дослідження вербалізації концепту *VIPA* в релігійному дискурсі патріарха, який є базовим для мовної картини світу українців, своєрідною константою, універсальною категорією й фундаментом національної свідомості. Адже віра відображає внутрішній стан людини й за своєю суттю є духовним і водночас унікальним концептом [4, с. 83]. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: виявити текстотвірні засоби вираження концепту *VIPA*, на основі досліджень мовних особливостей простежити світоглядні засади та проаналізувати вербалізовану свідомість автора.

Дискурсивні виміри концепту визначили методику дослідження, зокрема релігійну ідентифікацію концепту *VIPA* в конкретних текстових реалізаціях. Метод концептуального аналізу застосовувався для формування цілісного й глибокого уявлення про досліджуваний концепт. Аналітичне й інтуїтивне розуміння спадщини Патріарха забезпечив герменевтичний метод.

Концепт *VIPA* розглядаємо з двох аспектів, які у християнстві є однаково необхідними: розуміння віри, яка полягає в довірі та вірі в когось чи щось через визнання істинності та цінності (віра у Святу Трійцю, у церкву). До прикладу, «можна вірити в існування Бога, Його добра й правди, але й вірити Йому самому – довіряти Його слову, сподіватися на Його обіцянки» [2, с. 25]. У релігійній спадщині Йосифа Сліпого представлено два зазначені аспекти: патріарх проявляє довіру і вірить у *Христа, вічного Бога, Божу волю, Боже провидіння, Божу поміч, Літургію, Церкву, єдність, Україну, силу молитви, любов, науку, свята*. А тому віра виступає транслятором життєвих істин і визначає пізнавальні смисли автора.

Репрезентація концепту здійснюється у взаємодії з іншими поняттями, близькими за ціннісною структурою, які, зазвичай, належать до одного семантичного поля. Наприклад, концепт *VIPA* має спільні ознаки з іншими цінностями, такими як любов'ю, надією: «Щоб Ваша віра була непохитна, щоб Ваша лю-

бов не згоряла, щоб Ваша надія провітлювала шлях у недалеке майбутнє...» (1, с. 37). Доречно згадати послання святого апостола Павла до коринтян: «Нині діють оці три: віра, надія, любов», – три основні християнські чесноти, що об'єднуються з іншими чеснотами і виступають елементом свідомості Йосифа Сліпого. Тому концепт *ВІРА* в мовотворчості Патріарха має особливе місце й дає уявлення про релігійний світогляд автора. Тож детальніше зупинимось на периферійному полі лексеми *ВІРА*, яке виявляє допоміжні ознаки ядра й дозволяє проникнути в сутність аналізованого концепту.

Віра в Христа:

Ключове розуміння концепту *ВІРИ* у Христа найкраще ілюструє приклад, який наголошує на Христі як основі буття християнина: «Христос бо єдиний Визволитель, Він – єдина Путь, єдина Істина, єдине Життя. Він є суттю людського життя, Він є основою людської гідності... Єдине наше Світло – Христос!» (2, с. 149). У цьому висловленні Патріарх вдається до повтору прикметника *єдиний*, що є експліцитним вираженням змісту, який акумулює духовні смисли. Автор виявляє особливий пієтет до Христа, використовуючи широку палітру контекстуальних синонімів.

Віра у Христа означає віру в життя вічне: «Христос приніс цілому людству науку-свідчення про Отця, у Христі ми побачили Отця-Бога, Його славу, ми побачили, якими ми, люди, повинні бути за нашою гідністю і досконалістю...» (1, с. 18–19). У цьому прикладі простежуємо функціонування займенника *ми*: «ми побачили, якими ми, люди, повинні бути», такий прийом свідчить про приналежність до однієї віри, до однієї спільноти. Йосиф Сліпий не виокремлює себе і створює єдність між реципієнтами, а комунікативне повідомлення набуває більшої переконливості. Христос постає джерелом усього буття. Крім того, патріарх наголошує на іпостасі Отця-Бога й визнанні Христа як Сина Божого, що у християнстві має досить складну природу розуміння.

Віра у Христа постає точкою опори: «А ця гонитва опановує наше життя тепер більше, ніж коли-небудь перше, вмотує людину в клопоти і ненаситність, в пусті спори, в яких вона

хоч-не-хоч мусить оглянутися за точкою опору і стриму, а які може знайти тільки в Христі» (2, с. 171–172). Це висловлення адресати можуть інтерпретувати як алюзію на Євангеліє від Івана «*Я є дорога, правда і життя*», на що вказує підтекстова інформация. Патріарх неодноразово наголошував, що все, чого так прагне людська душа, є несуттєвим і не наситить її, бо ж «*яка користь людині, як світ цілий здобуде, а занастить власну душу?»* (2, с. 171–172). Тобто у Христі можна віднайти опору і зберегти чистоту душі.

Христос у релігійній картині світу патріарха виступає миротворцем: «*Уся наша надія на Христа – миротворця, що поставив своїм завданням утвердити мир на землі...*» (6, с. 319). Одним із засобів переконання є використання присвійного займенника *наш*: Йосиф Сліпий розмиває межі між позицією проповідника та вірян. Варто зазначити, що Христос у мовній картині світу українців завжди виступав досконалістю з найвищими чеснотами. Згідно з проповідницькою практикою ініціатор релігійної комунікації формує образ Бога. Це засвідчує такий контекст: «*Христос радо йде кожному каянникові назустріч, Він же – Бог покаяння*» (6, с. 322–323).

Віра у вічного Бога:

Патріарх описує Бога як найсправедливішого і наймилосерднішого, який співвідноситься з вічністю: «*Бог – то вічне Буття, Бог – то вічна Мудрість*» (1, с. 109). Автор зазначає: «*Бог створив людину і родину, Він є Творець також роду, племені і нації*» (3, с. 55). Важливо, що дієслівне вираження «бути» в різних часових формах вказує на безкінечність і вічність: «*...пам'ятаймо, що є, був і буде Бог із нами!*» (7, с. 158). Підкреслює це і такий приклад: «*Та інакше з Богом. Нема того, хто б Його створив. Бог є! Його не усунеш! Його не заперечивши*» (1, с. 49–51). Категорія заперечення, а також прикметники «вічний» і «предвічний» вказують на споконвічне існування Бога.

Йосиф Сліпий неодноразово наголошував, що Бог є любов'ю, великою силою, яка сприятиме перемозі: «*Бог є любов і хоче, щоб ми любов'ю перемагали зло і ненависть*» (7, с. 150); «*А при тім пам'ятайте одне: з Богом все подолаєте і переможете!*»

(1, с. 89). Цілісність віри виражається у твердому переконанні, що Господь благословить добрі наміри народу й *«пожермує на благо справами нашої батьківщини, бо Бог є не Богом незгоди, а мира»* (7, с. 84–85).

Віра в Божу волю:

Важливою місією Йосифа Сліпого є вияв віри через можливість сповнити волю Отця: *«Нічого більше я не хочу, нічого іншого я не бажаю, нічого іншого я не шукаю, як тільки сповнити святу волю небесного Отця. А вона для мене виявляється у хвалі Божій та у Вашому добрі і спасенні»* (7, с. 66–67). Займенник *нічого* актуалізує внутрішньореченнєве заперечення, яким Йосиф Сліпий виражає свою комунікативну інтенцію. На тлі заперечення виокремлюється намір мовця *«сповнити святу волю небесного Отця»*. У світогляді патріарха Божа воля є невід'ємною частиною справжньої віри.

Цілковита довіра Богові набуває особливої актуальності й у такому прикладі: *«Але сталося. Видно, що так Бог хотів – нехай буде воля Твоя»* (7, с. 66–67). Вказівка на владу Бога над людиною спостерігається в зазначеній синтаксичній конструкції: *«Видно, що так Бог хотів»*. Патріарх дотримується істини, що все вже є визначено, тож варто прийняти волю Господню, яка співвідноситься зі служінням.

Віра в Боже провидіння:

У покликанні служити Христові автор бачить присутність Бога. *«...в духовному стані виразно бачу Божу руку. Відчувши в ньому Господній голос і підтримуваний Господньою десницею, радів я»* (3, с. 37). Йосиф Сліпий очікує, що церковнослов'янське *«десниця»* буде зрозумілим аудиторії, адже часто вживається в проповідях і створює піднесене звучання. Відомо, що в текстах церковного штибу це слово співвідноситься з Божою волею. У такій лексичній формі транслюються духовні істини – потрібно навчитися слухати голос Господа, щоб відчутти Його підтримку. Інверсійна конструкція *«радів я»* звертає увагу на внутрішній стан патріарха, оскільки учасник релігійної комунікації досить часто надає висловлюванням експресивну функцію.

Боже провидіння оцінюється автором як всемогутня діяльність: *«Все це спліталось в дивну мозаїку, яку створило Боже Провидіння в ній і моїм – Нехай буде воля Твоя!»* (7, с. 162). Бог скеровує людину на правильний шлях, якщо Йому довіритися. Важливо, що патріарх акцентує на оцінних характеристиках: *«Та милосердному і всемогутньому Божому Провидінню сподобилося інакше!»* (3, с. 43). Ілюструє це також і такий приклад: *«Усі вони були тільки орудниками незбагненого Божого Промислу!»* (3, с. 44). Йосиф Сліпий використовує висхідну інтонацію, зумовлену емоційним станом.

Віра в Божу поміч:

Віра в сакральне є особливо значущою для людського буття. Саме від сакрального людина очікує допомоги, оскільки ця сила перевищує людські можливості: *«Одне було певне: без Божої помочі ця небезпечна подорож і боротьба із смертоносними хвилями не вдасться»* (1, с. 89). Йосиф Сліпий оцінює власну екзистенцію, порівнюючи з подорожжю. У цьому випадку віра сформувала глибокі переживання автора. Підготувати душу до спасіння можливо, якщо опиратися на Бога: *«Одночасно Христове Воскресення дає нам запоруку нашого повстання із мертвих при кінці світу, а тепер – Божої помочі в туземному житті»* (1, с. 55). Йосиф Сліпий використовує дейктичну категорію, вказуючи на простір і час: Бог буде з нами не лише наприкінці світу, а й тепер *«у туземному житті»*.

Модель побожного життя реалізується через віру в те, що Бог завжди допоможе: *«Були це болючі, часто трагічні кончини, в яких також помагав сам Бог, щоб рятувати своїх дітей, щоб боронити правду, свободу і справедливість»* (7, с. 160). Практична діяльність патріарха спрямована на духовне вдосконалення, яке супроводжувалося тернистою дорогою.

Втілення концепту *VIPA* простежуємо і в такому прикладі: *«Треба було сказати із кріпкою вірою: «Нехай буде воля Твоя!» і «Господи, помози і виведи із тієї небезпеки»* (1, с. 89). Отже, віра – це також і впевненість у здійсненні того, що очікуєш.

Віра в Літургію:

Йосиф Сліпий наголошує, що літургія завжди стоятиме в осередку християнського життя, оскільки повторює хресну жертву Христа. Метафорично означає літургію великим духовним скарбом, через яку відбувається «у Христі «зновуродження» (1, с. 76).

Літургія сприяє глибшому спілкуванню з Богом: «*Головна вартість церковного життя – це Літургія. Вона збирає громаду біля Христа й творить із неї могутній і реальний чинник у житті Церкви й народу*» (1, с. 6–7). Так, очевидно, концепт віри зосереджується в серці людини й ґрунтується на її визнанні народом через літургію: «*Тому спішімо завжди з чистим серцем на заклик нашої літургії: «Зі страхом Божим і вірою приступити»»* (1, с. 36–37), крізь призму якої розкривається мовна свідомість автора, актуалізуються небайдужі питання єдності та свідомості українців.

Віра в Церкву:

Частотність функціонування аналізованого концепту *ВІРА*, що уособлюється вірою в церкву створює особливий колорит думки, піднесеності душі. Порівняймо: «*Збережіть у Ваших душах чисте непорочне ім'я своєї святої Церкви!*» (3, с. 37). Емоційний вигук виражається окличним реченням й підкреслює інтенційність повідомлення наказовим способом дієслова «*збережіть*».

Інше висловлення акцентує на тому, що християнин – це теж важлива частина у структурі церкви: «*Дорогі діти України. поки час, гляньте тверезо на дійсність і послухайте наш голос – голос Церкви*» (1, с. 27). Словосполучення «*наш голос*» має на меті пробудити активність й громадську діяльність парафіян, яких Патріарх називає дорогими дітьми. Таким чином, відносить їх до категорії «свій».

Церква є святим місцем християнської віри. Саме в Церкві присутній Господь, із яким відбувається живе спілкування: «*Біля церкви буде завжди гуртуватися громада, бо сила нашої Літургії – велика. Вона – мов те євшан-зілля привертає надприродне життя в тих, що його занедбали*» (7, с. 84–85). Звичайно, церква розуміється в релігійному дискурсі не як

архітектурна споруда, а як простір духовності. У цьому випадку патріарх закладає ідею спасіння, порівнюючи літургію з евшан-зіллям, що повертає людей до духовності. Автор підкреслює важливість католицької церкви: *«Ми глибоко віримо і сильно переконані, що колись, може і не так уже далеко в майбутньому, прийде до того, що нез'єдинені прилучаться до Католицької Церкви»* (6, с. 513–514). Такий приклад може ілюструвати також національну ідею, яка виражається у відповідальності за навернення людей.

Так, можна стверджувати, що духовну сутність і глибоку віру Йосифа Сліпого втілює церква, що водночас є концентрованим виявом концептуальних засад.

Віра у єдність:

Така віра втілює ідею єдності між християнами та віру в одного Бога. Йосиф Сліпий у молитвах просив духа єдності, адже *«Брак почуття і розуміння єдності в основних питаннях життя Церкви і народу – це наше нещастя, це наш споконвічний гріх!»* (3). Автор наголошує, що між людьми настане єдність, якщо духовне добро і спасення душ будуть пріоритетними завданнями: *«і тоді буде між нами єдність, найперше на церковному полі, а опісля – на національному й державному!»* (11 с. 61–62). У Пасхальній промові акцентував: *«...але головна ціль – єдність Церкви і народу»* (1, с. 57–58).

У християнстві концепція єдності полягає в розумінні того, що всі ми діти Божі, а Царство Боже постає ідеальною спільнотою: *«Тільки тоді будемо становити справдешню і сильну єдність, коли цю єдність скріпимо найсильнішими надприродними і природними в'язами»* (1, с. 58).

Віра в Україну:

У релігійній спадщині Йосифа Сліпого Україна мислиться провідною ідеєю для духовного життя: *«...а Бога й Україну висунули як провідну ідею нашого життя, думок і діл!»* (1, с. 120). Необхідно зазначити, що вербалізація концепту виявляється в такому конкретному прикладі: *«Вірте у велике і світле майбутнє Української Церкви і народу, бо після Голгопти напевно прийде Воскресення»* (1, с. 120) Це висловлення

детермінує оптимістичне бачення патріарха. Воскресіння для християн є святом радості, тож цей мовленнєвий акт відображає ситуацію оновлення країни.

Концепт вміщує ідею національного відродження: *«Любіть свою Українську Католицьку Церкву і наш український народ. Любіть наш чудовий східний обряд і все, що наше рідне, українське»* (1, с. 120). Наказовий спосіб увиразнює інтенцію Йосифа Сліпого.

Віра в силу молитви:

Релігійний дискурс передбачає звернення до Бога з надією, що прохання будуть вислухані. Саме поняття молитви Йосиф Сліпий означає так: *«Молитва – це насамперед вислів повної довіри до Божої помочі і непохитної віри в те, що могутній Господь здійснить те, про що Його невинно просимо»* (7, с. 151). Простежуємо взаємодію двох концептів: віра вербалізується через довіру до Бога і Його допомогу. Зазначимо, що Святе Письмо вміщує істину *«просіть, і дасться вам»*, отже, Патріарх використовує в проповідницькій практиці біблійні характеристики концепту *ВІРИ*.

Як відомо, молитва характеризує людину і її внутрішній світ, а на молитві перед Богом відкривається душа і серце, тому мовець звертається до Бога і вербалізує свої думки, переживання. Наприклад, у проповіді бачимо молитву прослави: *«І наша нинішня молитва, яка несеться до Господа Бога, є на прославу Господа Бога й на прославу тих всіх святих, які величають Його»* (1, с. 57–58). Не менш важливим є те, що в житті християнина молитва супроводжує працю. До прикладу, у проповідях шляхетність праці на славу Божу поєднується з молитвою: *«Тому продовжуйте працю і молитву, щоб Господь благословив труди батьків ваших»* (5, с. 156).

Патріарх зазначає, що молитися потрібно з великою вірою не тільки за особисті потреби, але й свій народ: *«Моліться гаряче, щоб Богородиця і наша велика Заступниця перед Богом послала кращу долю для цього народу»* (1, с. 106–107). У цьому проповідницькому контексті використано імператив, а гаряча молитва означає шире спілкування. На лексичному рівні репрезентація

концепту *ВІРА* відбувається за допомогою теонімів. Зі свого боку, аксіологічний аспект віри пов'язаний з образом Богородиці, яка молиться за кращу долю і заступається за народ.

Віра в любов:

Тема любові є чи не найважливішою в контексті релігійного дискурсу, оскільки її значення пов'язане з духовністю й екзистенційними питаннями буття людини. Наголосимо, що християнство базується на біблійному твердженні: Бог є любов. Тож духовні потреби людини реалізуються через любов, яка має бути діяльною: *«Любов Батьківщини, оперта на любові Бога і з нею злита в одну велику любов, повинна бути діяльно-активна»* (1, с. 52).

Віра в науку:

Досить часто можна простежити співвіднесення віри з наукою. Йосиф Сліпий розкриває значення віри і науки через конкретні висловлення. Наприклад: *«Два крила, якими підноситься людський дух в безкраї простори, – віра і наука... І тому наука й віра не тільки не можуть собі суперечити, але, навпаки, мирна співпраця і взаємна поміч виходить їм на обопільну користь»* (4, с. 11–36). Так, патріарх урізноманітнює змістове наповнення концепту. Образність концепту передано через метафоричне порівняння «віра і наука – два крила».

Стосунки людини з Богом експлікуються також і через віру в науку: *«Саме той катехитичний посів дасть змогу виховати нових вірних Христові та загоїти рани, що їх завдає війна»* (7, с. 78–79). Патріарх звертає увагу на катехизм як можливість глибше пізнати духовні істини. Можна припустити, що словосполучення *«катехитичний посів»* у мовній картині світу Йосифа Сліпого семантично близьке із «зерном правди», яким виступає Біблія. Сміслова структура концепту визначається християнським вихованням і збільшенням кількості парафіян. Автор упевнений, що катехитичні науки поглиблюють знання реципієнтів і, таким чином, допоможуть загоїти рани війни.

Патріарх вірить у силу науки, оскільки це також знання Божої Мудрості: *«Цініть, отже, науку, знайдіть у ній смак,*

полюбить її, бо без науки будете Ви бідні і з Вами наш нарід, коли не схоче розвиватися в знанні і Божій Мудрості» (1, с. 109). У цьому прикладі виявляється інтенція автора, виражена наказовим способом, що є своєрідним закликком до розвитку. Також простежуємо імпліцитну мовну оцінку «добрепогано»: без науки і розвитку народ стане бідним, а здійснення сказаного забезпечить репрезентацію «доброї оцінки». Тож Йосиф Сліпий розглядає науку як благословення для народу.

Наука є даром Бога, як вважає патріарх: *«Кожна наука, мистецтво, мудрість – то овоч людського ума, тобто наслідок дії великих дарів Божих, що їх вложив Творець у душу людини, яка є образом і подобою Божою...»* (7, с. 142). Автор ускладнює просте речення, що зумовлено бажанням передати інформацію та сформулювати погляди аудиторії. У проповідях Йосиф Сліпий часто використовує вказівну частку *то*, оскільки за її допомогою значно легше пояснити чи констатувати факти. Через таке висловлення мовець проєктує віру в те, що людина створена на образ і подобу Богу, а отже, транслює біблійне вчення як істинне.

Віра в свята:

Мовно-релігійна свідомість Патріарха вербалізована також у висловах, присвячених християнським святам. Наприклад, знаходимо запис про Різдво: *«Для всіх душ благовість Різдва є радісна, дорога і цілюща! І тому тим гарячіше наше бажання впасти до ніг разом із пастирями і мудрецами перед Христом у яслах»* (6, с. 318). Йосиф Сліпий переконаний, що кожне свято – це можливість стати ближчим до Христа, застановитися над своїм життям і відчувати радість: *«Я не знаю, чи є одна чесна людина, яка б нині не застановилася над тим великим святом – святом Всіх святих»* (1, с. 57–58). Тому урочистістю позначені словосполучення, утворені на означення свят, які є виявом експресії автора. Відтак, патріарх відчуває світ крізь призму віри.

Отже, у поняттєвому вимірі релігійного дискурсу концепт *VIPA* включає часто різноаспектні константи, які утверджують віру патріарха й передають сутність як загальнолюдських, так і національно орієнтованих цінностей, зокрема морально-етичних і релігійних категорій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Петришина О.* Проповідницька спадщина Йосифа Сліпого: лінгвістичний аспект [Текст]: монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2014. 223 с.
2. *Пирог Г. В.* Психологічні аспекти функціонування релігійних цінностей (християнський аспект). Українське релігієзнавство. 2006. № 39. С. 93–102.
3. *Піддубна Н. В.* Теорія теолінгвістики: феномен біблійності в українській лінгвокультурі та омовлення релігійної картини світу (аналіз дискурсивної практики ХІХ ст.). Харків : Майдан, 2019. 448 с.
4. *Степанов Ю. С.* Константи. Словник російської культури. Досвід дослідження. М. : Мови слов'янської культури, 1997. 825 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Благовісник Патріярха Києво-Галицького і всієї Руси, Рік ХVІ–ХХ, Кн. 1- 4, Кастельгандольфо біля Риму, 1980–84рр.
2. Благовісник Верховного Архiepіскопа Византійсько-Українського (Греко-Руського) обряду, Рік ІІІ, Кн. 3–4, Кастельгандольфо біля Риму, 1967 р., с. 172.
3. Будьмо собою: життя і заповіт патріярха Йосифа Сліпого. Львів : Видавництво УКУ, 2017. 72 с.
4. *Небесняк О. Є.*, ред., *О. д-р Йосиф Сліпий*, Віра і наука, Видавництво Отців Селезіян, Рим, 1990 р., С. 11–36.
5. Послання Патріярха Йосифа (Сліпого) до духовенства й вірних УГКЦ «Великого бажайте», Маклаково, Красноярський край, 1957.
6. *Сениця П.*, упоряд., Світильник істини. Джерела до історії Української Католицької Богословської Академії у Львові 1928–1929–1944, Ч. ІІІ, Торонто-Чикаго, 1983 р., С. 319.
7. *Слово Патріярха Йосифа.* Документи. Матеріали. Світлини. 1917–1984, Львів, Гердан, 2003 р.

Mostova S. M., Master Student,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE VERBALIZATION OF THE CONCEPT *FAITH* IN THE RELIGIOUS DISCOURSE BY JOSYF SLIPYJ

Nowadays, in linguistics, the interest in the field of religion and communication within it has increased and the study of the religious discourse is becoming very popular. It contributes to the understanding of the religious picture of the world and the concept as a representative of the values, ideas, feelings, and associations.

The article is based on the testament, sermons and speeches by Josyf Slipyj who was a Major Archbishop and a Cardinal of the Ukrainian Greek Catholic Church. Previously he, as a public figure was banned and the issue of religious mentality was on the periphery, in particular, due to ideological considerations.

Josyf Slipyj always tried to organize a church space in Ukraine, which remains relevant today, because of the events and the religious context in our country. However, the issue of the discursive and linguo-conceptual analysis of the concept FAITH is unresolved. It is shown that this concept belongs to the deep foundation, one of the most important personal values.

The purpose of the research is to study the verbalization of the concept FAITH in the religious discourse by Josyf Slipyj, which is the basis for the Ukrainian linguistic picture of the world, universal category, the foundation of national consciousness, and at the same time the unique concept. Realization of the set purpose provides solving necessary tasks: to trace the worldview of Josyf Slipyj and determine the place of the concept FAITH.

The concept FAITH is considered from two aspects that are equally necessary for Christianity: understanding faith, which is trust and faith in someone or something through the recognition of truth and value (faith in the Holy Trinity, in the church). The religious heritage of Josyf Slipyj represents two mentioned aspects: Patriarch trusts and believes in Jesus Christ, eternal God, God's will, God's providence, God's help, Liturgy, Church, unity, Ukraine, power of prayer, love, science, holidays.

So, in conceptual terms, the concept of religious discourse often includes different aspects of constants that affirm the Patriarch's faith and transmit the essence of universal and national values, including ethical and religious categories.

Keywords: *the concept FAITH, the religious discourse, Josyf Slipyj, values, constants.*

REFERENCES

Petryshyna O. (2004). Propovidnytska spadshchyna Josyfa Slipoho: linhvistychnyi aspekt [Josyf Slipyj's preaching heritage: the linguistic aspect]. Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky [in Ukrainian].

Pyroh H. V. (2006). Psykholohichni aspekty funktsionuvannia relihiinykh tsinnostei (khrystyianskyi aspekt) [Psychological aspects of the functioning of religious values]. Ukrainske relihiieznavstvo [in Ukrainian].

Piddubna N. V. (2009). Teoriia teolinhvistyky: fenomen bibliinosti v ukrainskii linhvokulturi ta omovlennia relihiinnoi kartyny svitu (analiz dyskursyvnoi praktyky) [The Theory of Theolinguistics: The Phenomenon of Bibliicality in Ukrainian Linguistic Culture]. Kharkiv : Maidan [in Ukrainian].

Stepanov Yu. S. (1997) *Konstanty. Slovník rosiiskoi kultury* [Dictionary of Russian culture]. *Dosvid doslidzhennia. M. : Movy slovianskoi kultury* [in Russian].

SOURCES

1. *Blahovisnyk Patriarkha Kyievo-Halytskoho i vsiiei Rusy, Rik XVI–XX, Kn. 1–4, Kastelgandolfo bilia Rymu, 1980–84 rr.*
2. *Blahovisnyk Verkhovnoho Arkhyiepyskopa Vyzantiisko-Ukrainskoho (Hreko-Ruskoho) obriadu, Rik III, Kn. 3–4, Kastelgandolfo bilia Rymu, 1967 r., S. 172.*
3. *Budmo soboiu: zhyttia i zapovit patriarkha Yosyfa Slipoho. Lviv : Vydavnytstvo UKU, 2017. 72 s.*
4. *Nebesniak O. Ye., red., O. d-r Yosyf Slipyi, Vira i nauka, Vydavnytstvo Ottziv Seleziiian, Rym, 1990 r., S. 11–36.*
5. *Poslannia Patriarkha Yosyfa (Slipoho) do dukhovenstva y virnykh UHKTs «Velykoho bazhaite», Maklakovo, Krasnoiarskyi krai, 1957.*
6. *Senytsia P., uporiad., Svitylnyk istyny. Dzherela do istorii Ukrainskoi Katolytskoi Bohoslovskoi Akademii u Lvovi 1928–1929–1944, Ch. III, Toronto-Chykaho, 1983 r., S. 319.*
7. *Slovo Patriarkha Yosyfa. Dokumenty. Materialy. Svitlyny. 1917–1984, Lviv, Herdan, 2003 r.*

Дата надходження до редакції – 10.03.2021

Дата затвердження редакцією – 25.04.2021